
Spis treści

Wstęp	13
1. Ojcowie finansów agrobiznesu	15
1.1. Profesor Władysław Grabski (1874–1938)	17
1.2. Profesor Ryszard Manteuffel (1903–1991)	20
1.3. Profesor Stefan Ignar (1908–1992)	23
Literatura uzupełniająca	25
2. Agrobiznes – pojęcie, zakres, specyfika	27
2.1. Pojęcie agrobiznesu	29
2.2. Ujęcie historyczne agrobiznesu	30
2.3. Struktura agrobiznesu Polski i jej zmiany	33
Literatura uzupełniająca	35
3. Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej jako forma wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich	37
3.1. Dlaczego rolnictwo wymaga wsparcia finansowego?	39
3.2. Podstawy interwencjonizmu rolnego	40
3.3. Cele i instrumenty oddziaływania na rolnictwo i rozwój wsi	44
3.4. Zarządzanie programami polityki rolnej	50
3.5. Określanie rozmiarów wsparcia rolnictwa	51
3.6. Cele i zasady wspólnej polityki rolnej	53
3.7. Kierunki zmian we wspólnej polityce rolnej Unii Europejskiej	54
3.8. Finansowe wsparcie rozwoju obszarów wiejskich	57
3.9. Mechanizmy, instrumenty i koszty wspólnej polityki rolnej	60
3.10. Polityka rynkowo-cenowa	63
3.11. System agromonetarny	67

3.12.	Płatności bezpośrednie – główny instrument filaru I	69
3.13.	Płatności specyficzne i specjalne	72
3.14.	Filar II wspólnej polityki rolnej	74
3.15.	System i rozmiary wsparcia finansowego rolnictwa oraz rozwoju wsi	81
3.16.	Wspólna polityka rolna w przyszłości	88
3.17.	Transfery finansowe UE na rolnictwo i obszary wiejskie w Polsce	92
	Literatura uzupełniająca	103
4.	Finanse gospodarstw rolniczych – wybrane problemy	105
4.1.	Ewolucja i integracja rachunkowości rolnej w Polsce z <i>Farm Accountancy Data Network</i> (FADN)	107
4.1.1.	Początki rachunkowości rolnej w Polsce	107
4.1.2.	Rozwój rachunkowości rolnej po odzyskaniu niepodległości	109
4.1.3.	Sieć rachunkowości rolnej w okresie gospodarki centralnie planowanej	110
4.1.4.	Systemy rachunkowości rolnej w okresie transformacji systemowej i przygotowań do integracji z Unią Europejską	112
4.1.5.	Europejski system monitorowania dochodów gospodarstw rolnych <i>Farm Accountancy Data Network</i>	114
4.1.6.	Struktura organizacyjna i zadania Polskiego FADN	123
4.1.7.	Przyszłość rachunkowości rolnej w Polsce	126
4.2.	Wprowadzenie do analizy finansowej w rolnictwie	127
4.3.	Analiza finansowa gospodarstw rolniczych osób fizycznych	129
4.4.	Analiza finansowa wielkotowarowych przedsiębiorstw rolnych	130
4.5.	Specyfika opodatkowania gospodarstw rolniczych	142
4.5.1.	Krótką historia o opodatkowaniu rolnictwa	142
4.5.2.	Opodatkowanie rolnictwa w Polsce po 1984 r.	144
4.5.3.	Podatek leśny	147
4.5.4.	Opodatkowanie nieruchomości rolnych	148
	Literatura uzupełniająca	150
5.	Finanse przedsiębiorstw agrobiznesu	151
5.1.	Efektywność finansowa przedsiębiorstw agrobiznesu – metody pomiaru	153
5.1.1.	Efektywność finansowa podmiotów gospodarczych w ujęciu teoretycznym	154
5.1.2.	Ważniejsze koncepcje i miary efektywności	169
5.1.3.	Miary i determinanty efektywności finansowej	175
5.1.4.	Specyficzne miary efektywności finansowej spółdzielni rolniczych	184
5.1.5.	Determinanty efektywności finansowej	187

5.2.	Sposoby poprawy wyniku finansowego	189
5.2.1.	Zasada racjonalnego gospodarowania – ujęcie <i>ex post</i>	189
5.2.2.	Zasada racjonalnego gospodarowania – ujęcie <i>ex ante</i>	191
5.2.3.	Poprawa wyniku finansowego a strategia rozwoju	195
5.2.4.	Poziom i kierunki zmian kosztów oraz wartości produkcji	196
5.2.5.	Szanse i zagrożenia sposobów poprawy wyniku finansowego	202
5.2.6.	Macierz życia przedsiębiorstwa	205
5.3.	Rozwój i bankructwa przedsiębiorstw – implikacje dla agrobiznesu	208
5.3.1.	Bankructwa przedsiębiorstw dawniej i dziś	208
5.3.2.	Bankructwo i upadłość	216
5.4.	Przyczyny bankructwa przedsiębiorstw	221
5.5.	Symptomy pogarszającej się sytuacji finansowej przedsiębiorstwa agrobiznesu	224
5.6.	Proces bankructwa przedsiębiorstwa agrobiznesu	228
5.7.	Ewolucja modeli do prognozowania bankructwa na świecie	236
5.7.1.	Modele jednowymiarowe	236
5.7.2.	Modele wielowymiarowe	240
5.8.	Modele predykcji bankructwa przedsiębiorstw w Polsce	254
5.8.1.	Model Pogodzińskiej i Sojaka	255
5.8.2.	Modele Gajdki i Stosa	256
5.8.3.	Modele Hadasik	257
5.8.4.	Model Wierzby	259
5.8.5.	Modele Stępnia i Strąka	260
5.8.6.	Model Hołdy	261
5.8.7.	Modele INE PAN (Mączyńskiej i Zawadzkiego)	263
5.8.8.	Modele Appenzeller i Szarzec	265
5.8.9.	Model Hamroła, Czajki i Piechockiego (poznański)	267
5.8.10.	Modele Prusaka	268
5.8.11.	Modele Baliny	270
5.8.12.	Model Juszczyka	272
5.9.	Bankructwa przedsiębiorstw agrobiznesu	273
5.9.1.	Cykl życia przedsiębiorstwa i koncepcja ewolucji naturalnej w agrobiznesie	274
5.9.2.	Przesłanki bankructwa w agrobiznesie	275
5.10.	Koszty osobowe w przedsiębiorstwach agrobiznesu	281
5.10.1.	Koszty pracy	284
5.10.2.	Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy	290
5.10.3.	Koszty wypadków przy pracy	291
5.10.4.	Koszty ubezpieczenia wypadkowego – kategorie ryzyka	294
5.11.	Zmiany wartości finansowej majątku przedsiębiorstw agrobiznesu w Polsce	298

5.12.	Koszty amortyzacji w agrobiznesie	306
5.12.1.	Pojęcie kosztów amortyzacji	306
5.12.2.	Koszty amortyzacji w ujęciu matematycznym	308
5.12.3.	Cykl życia obiektów majątku trwałego, model kreacji kapitału ...	311
5.12.4.	Metody obliczania amortyzacji	313
5.12.5.	Amortyzacja środków trwałych użytkowanych sezonowo.....	314
	Literatura uzupełniająca	316
6.	Rola ubezpieczeń majątkowych w zarządzaniu ryzykiem w rolnictwie	317
6.1.	Uwagi wprowadzające i ważniejsze klasyfikacje	319
6.2.	Rola państwa i rynku w ubezpieczeniowej ochronie interesu majątkowego podmiotów sektora rolniczego	323
6.3.	Ubezpieczenia dla sektora rolnego	327
6.3.1.	Ubezpieczenia dla sektora rolniczego w gospodarce nakazowo- -rozdzielczej – zakres i metody ochrony	327
6.3.2.	Ubezpieczenia dla sektora rolniczego w warunkach gospodarki rynkowej	328
6.4.	Ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich	329
6.4.1.	Uprawnieni do świadczenia usług ubezpieczeniowych i do korzystania z dopłat do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich	329
6.4.2.	Zakres i wysokość dopłat do składek ubezpieczeniowych oraz inne formy pomocy niż przewiduje to ustawa o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich	332
6.5.	Luka ubezpieczeniowa w ofercie ubezpieczeń dla gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw agrobiznesu	336
6.6.	Perspektywy ubezpieczeń majątkowych w agrobiznesie	341
	Literatura uzupełniająca	342
7.	Ubezpieczenia społeczne rolników i ich specyfika	343
7.1.	Krótką historia o ubezpieczeniu rolników	345
7.2.	Powstanie nowego systemu rolniczych ubezpieczeń społecznych	346
7.3.	Ubezpieczenie chorobowe, wypadkowe i macierzyńskie	349
7.4.	Ubezpieczenia emerytalno-rentowe	350
7.5.	Finanse KRUS	354
	Literatura uzupełniająca	357
8.	Finanse instytucji otoczenia agrobiznesu	359
8.1.	Finanse grup producenckich	361
8.1.1.	Grupy producentów rolnych oraz grupy i organizacje producentów owoców i warzyw	361

8.1.2.	Podstawy prawne funkcjonowania grup producentów rolnych (GPR) oraz zasady udzielania pomocy finansowej	363
8.1.3.	Podstawy prawne funkcjonowania grup i organizacji producentów owoców i warzyw oraz zasady udzielania pomocy finansowej	370
8.1.4.	Odpowiedzialność za zobowiązania GPR	375
8.2.	Finanse samorządów gmin wiejskich	377
8.2.1.	Podstawy prawne funkcjonowania gmin wiejskich	377
8.2.2.	Gospodarka finansowa gmin wiejskich	380
8.2.3.	Metody oceny sytuacji finansowej gmin wiejskich	390
8.3.	Przeznaczenie funduszy unijnych w latach 2014–2020 na rzecz rozwoju gmin wiejskich	395
8.4.	Funkcjonowanie i finanse jednostek pomocniczych gminy, związków, porozumień i stowarzyszeń międzygminnych	397
	Literatura uzupełniająca	409
9.	Bankowość spółdzielcza i komercyjna w finansowaniu rozwoju agrobiznesu w Polsce	411
9.1.	Krótką historią bankowości spółdzielczej	413
9.1.1.	Bankowość spółdzielcza na świecie	413
9.1.2.	Bankowość spółdzielcza w Europie i Polsce	417
9.2.	Kredyty preferencyjne dla wsi i rolnictwa	441
9.3.	Banki komercyjne w finansowaniu agrobiznesu w Polsce	444
9.3.1.	Alior Bank w finansowaniu agrobiznesu	444
9.3.2.	mBank w finansowaniu agrobiznesu	446
9.3.3.	Pekao S.A. w finansowaniu agrobiznesu	446
9.3.4.	Bank BGŻ BNP Paribas w finansowaniu agrobiznesu	447
9.3.5.	PKO BP S.A. w finansowaniu agrobiznesu	447
9.3.6.	Credit Agricole Bank Polska S.A. w finansowaniu agrobiznesu ...	447
9.3.7.	ING Bank Śląski S.A. w finansowaniu agrobiznesu	448
9.4.	Znaczenie finansowania agrobiznesu dla polskich banków spółdzielczych	449
	Literatura uzupełniająca	470
10.	Uwarunkowania makroekonomiczne agrobiznesu w Polsce	471
10.1.	Wpływ kluczowych czynników makroekonomicznych na poziom ROA i ROE w przedsiębiorstwach agrobiznesu	473
10.2.	Uwarunkowania makroekonomiczne produkcji energii odnawialnej w agrobiznesie	478
10.2.1.	Energia odnawialna w agrobiznesie	479
10.2.2.	Finansowanie OZE w agrobiznesie	485

10.3. Giełda Papierów Wartościowych i finansyzacja przedsiębiorstw agrobiznesu	492
10.3.1. Historia i struktura Grupy GPW	492
10.3.2. Rodzaje rynków i indeksów stosowanych na GPW	494
10.3.3. Charakterystyka GPW na tle giełd europejskich	496
10.3.4. Indeks WIG-spożywczy	501
10.3.5. Charakterystyka i wycena spółek sektora spożywczego	502
10.3.6. Finansyzacja a zmiany w sposobie działania spółek z sektora spożywczego	512
10.4. Dylematy subsydiowania i opodatkowania rolnictwa	516
Literatura uzupełniająca	519
Podsumowanie	521
Załączniki	525
Bibliografia	541
Wykaz tabel	557
Wykaz rysunków	561
Indeks osobowy	565
Indeks rzeczowy	568